

PRANEŠĖJŲ APSAUGOS ORGANIZAVIMO VALSTYBINĖS ARCHYVŲ SISTEMOS ĮSTAIGOSE TEORINIAI IR PRAKTINIAI ASPEKTAI

Lietuvos vyriausiojo
archyvaro tarnyba

Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymas

Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymas įtvirtina asmenu, pateikusių informaciją apie pažeidimą įstaigoje, su kuria juos sieja ar siejo tarnybos ar darbo santykiai arba sutartiniai santykiai, apsaugos mechanizmą.

Įstatymas taip pat nustato apie pažeidimus įstaigose pranešusių asmenų teises ir pareigas, jų teisinės apsaugos pagrindus ir formas, taip pat šių asmenų apsaugos, skatinimo ir pagalbos jiems priemones, siekiant sudaryti tinkamas galimybes pranešti apie teisės pažeidimus, keliančius grėsmę viešajam interesui arba jį pažeidžiančius, užtikrinti tokių pažeidimų prevenciją ir atskleidimą.

Kas laikoma pažeidimu ir kas gali apie jį pranešti?

Pažeidimas – valstybinės archyvų sistemos įstaigoje galbūt rengiama, daroma ar padaryta nusikalstama veika, administracinis nusizengimas, tarnybinis nusizengimas ar darbo pareigų pažeidimas, taip pat šiurkštus privalomų profesinės etikos normų pažeidimas ar kitas grėsmę viešajam interesui keliantis arba jį pažeidžiantis teisės pažeidimas, apie kuriuos asmuo, teikiantis informaciją apie pažeidimą, sužino iš savo turimų ar turėtų tarnybos, darbo arba sutartinių santykių su valstybinės archyvų sistemos įstaiga.

Informaciją apie pažeidimą valstybinės archyvų sistemos įstaigoje gali pateikti asmuo, kurį su šia įstaiga sieja ar siejo tarnybos ar darbo santykiai arba sutartiniai santykiai (konsultavimo, rangos, stažuotės, praktikos, savanorystės ir pan.) ir kuris teikia informaciją apie pažeidimą šioje įstaigoje.

Dėl ko gali būti teikiamas pranešimas?

- pavojaus visuomenės saugumui ar sveikatai, asmens gyvybei ar sveikatai;
- pavojaus aplinkai;
- kliudymo arba neteisėto poveikio teisėsaugos institucijų atliekamiems tyrimams ar teismams vykdant teisingumą;
- neteisėtos veiklos finansavimo;
- neteisėto ar neskaidraus viešųjų lėšų ar turto naudojimo;
- neteisėtu būdu įgyto turto;
- padaryto pažeidimo padarinių slėpimo, trukdymo nustatyti padarinių mastą;
- kitų pažeidimų.

Kokiais būdais galima pranešti apie pažeidimą?

**Tiesiogiai
kompetentingai
institucijai**

Atvykus į Generalinę prokuratūrą ar apygardų prokuratūras pateikti pranešimą raštu arba žodžiu;
išsiunčiant pranešimą Generalinės prokuratūros elektroninio pašto adresu
praneseju.apsauga@prokuraturos.lt

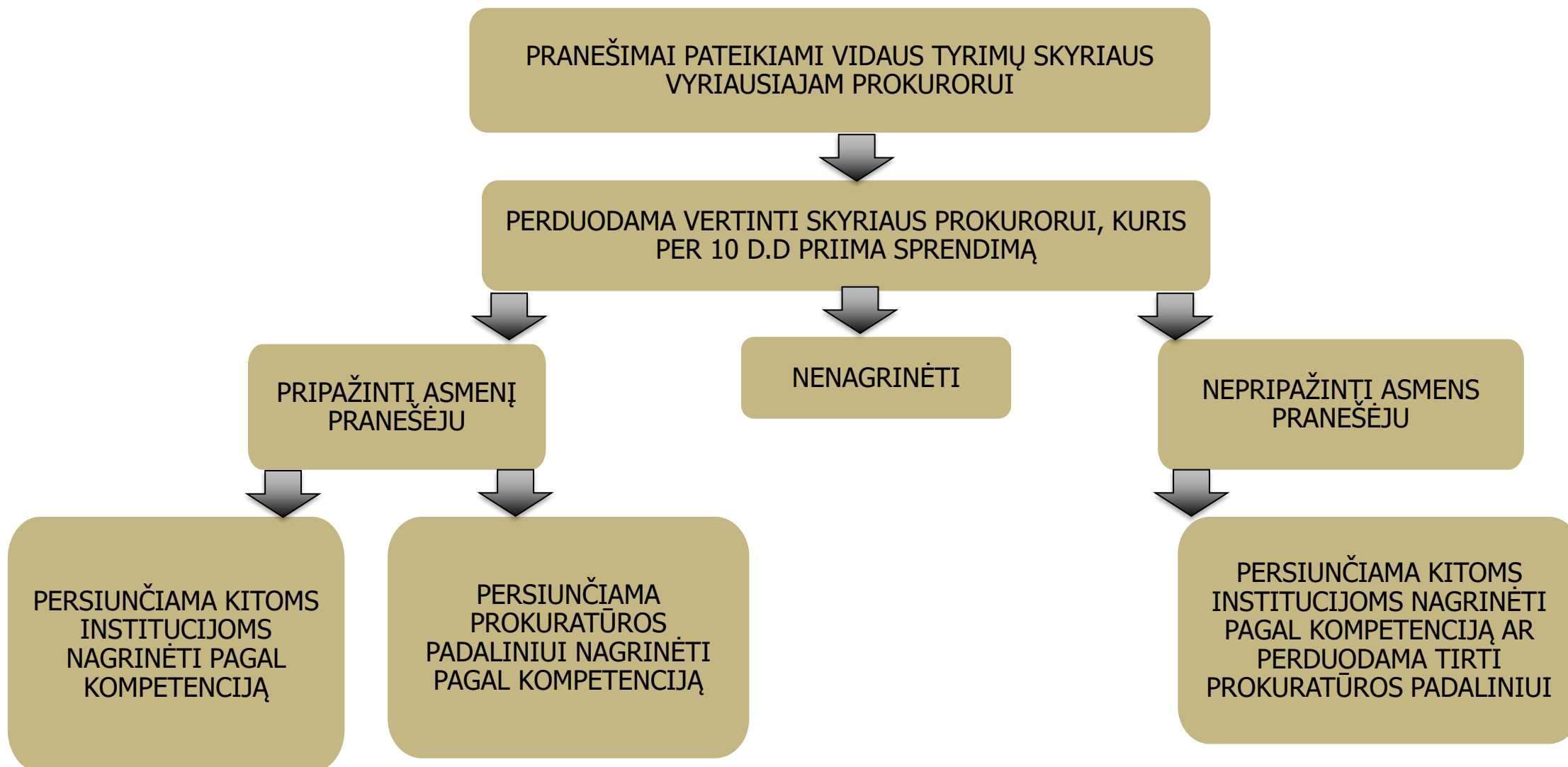
**Per įstaigos
vidinį
informacijos
apie pažeidimus
teikimo kanalą**

Atsiunčiant informaciją apie pažeidimą elektroninio pašto adresu
praneseju.apsauga@archyvai.lt

Viešai

Kai siekiant pranešti apie gresiantį pavojų žmonių gyvybei, visuomenės sveikatai ar aplinkai dėl laiko stokos nėra galimybių apie pažeidimą pranešti kitais būdais.

Pranešimų nagrinėjimo prokuratūroje eiga

Kas tikrinama sprendžiant dėl pranešėjo statuso suteikimo?

Sprendžiant dėl pranešėjo statuso suteikimo vertinama informacijos apie pažeidimą atitikimas įstatymo reikalavimams:

- ar asmuo yra ar buvo su šia įstaiga siejamas tarnybos ar darbo santykiais arba sutartiniais santykiais ir kitais santykiais, kurie yra išplėsti įstatyme,
- ar buvo pažeistos teisės normos ir ar pažeidimas buvo tokio pobūdžio, kad juo kartu pažeistas ir viešasis interesas;
- ar pranešimas pateiktas siekiant apginti viešąjį interesą -- ar vien tik asmeninius interesus.

Pažeidimo pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą konstatavimui ir pripažinimui pranešėju yra būtinos visos šios sąlygos.

Kokios apsaugos gali tikėtis pranešantis asmuo?

saugią informacijos apie
pažeidimus teikimo kanalų
užtikrinimo

draudimo daryti neigiamą
poveikį asmeniui, pateikusiam
informaciją apie pažeidimą

teisės gauti nemokamas
konsultacijas

asmens konfidencialumo
užtikrinimo

nemokamos teisinės
pagalbos

teisės gauti kompensaciją

atleidimo nuo atsakomybės

teisės gauti atlyginimą už
vertingą informaciją

Kokia apsauga garantuojama vidiniu kanalu pranešančiam asmeniui?

saugią informacijos apie
pažeidimus teikimo kanalų
užtikrinimas

asmens konfidencialumo
užtikrinimas

draudimas daryti neigiamą
poveikį asmeniui, pateikusiam
informaciją apie pažeidimą

Kada dėl pažeidimo reikia kreiptis tiesiogiai į kompetentingą instituciją?

- kai asmeniui tampa žinomi galbūt daromos ar padarytos nusikalstamos veikos požymiai;
  - kai pažeidimas turi esminę reikšmę viešajam interesui;
- kai būtina kuo skubiau užkirsti kelią pažeidimui ar jį nutraukti, nes gali atsirasti didelė žala;
  - kai įstaigos vadovai patys galbūt daro ar yra padarę pažeidimus
- jei pateikus informaciją apie pažeidimą per vidinį kanalą atsakymas nebuvo gautas arba nebuvo imtasi veiksmų reaguojant į pateiktą informaciją
  - jei yra pagrindo manyti, jog pranešėjo anonimiškumas gali būti neužtikrintas arba bus siekiama pažeidimą nuslėpti;
- jei asmuo negali pasinaudoti vidiniu informacijos apie pažeidimus teikimo kanalu, nes jo su įstaiga nebesieja darbo, tarnybos ar kiti teisiniai santykiai.

Kodėl įstaigoms naudinga įsidiesti vidinius pranešimų kanalus?

GALIMYBĖ PIRMIEMS SUŽINOTI APIE TEISĖS PAŽEIDIMUS ĮSTAIGOJE

GALIMYBĖ IŠVENGTI NUOSTOLIŲ

NEPRIEKAIŠTINGOS REPUTACIJOS IŠSAUGOJIMAS

NAUDA VIDINĖS KULTŪROS FORMAVIMUI

Kompetentingas subjektas

Kompetentingas subjektas – įstaigoje paskirtas asmuo, asmenų grupė ar administracijos padalinys, kurie administruoja vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą.

Valstybinės archyvų sistemos įstaigose **kompetentingo subjekto funkcijas pavesta vykdyti** LVAT Veiklos administravimo ir finansų skyriaus vyriausiajai specialistei

Astai Baranauskienei (mob. 8 649 74 708),

o jos nesant – LVAT Veiklos administravimo ir finansų skyriaus vedėjai

Rasai Miškelevičiūtei (mob. 8 675 08 386)

Vidinis informacijos teikimo kanalas

Pateikiamas pranešimas el. p. adresu
praneseju.apsauga@archyvai.lt

Informaciją apie pažeidimą rekomenduojama teikti užpildant nustatytą **pranešimo apie pažeidimo formą**, kuri prieinama LVAT interneto svetainėje.

Informaciją apie pažeidimą galima pateikti ir **laisvos formos pranešimu**, tačiau jame privalo būti nurodyta, kad informacija apie pažeidimą yra teikiama vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu.

Kompetentingo subjekto funkcijos:

analizuoja ir tiria vidiniu kanalu gautą informaciją apie pažeidimus;

užtikrina vidiniu kanalu informaciją apie pažeidimą pateikuso asmens konfidencialumą;

bendradarbiauja su įstaigos darbuotojais, padaliniais, kompetentingomis institucijomis teikdamas ir (ar) gaudamas reikalingą informaciją;

turi teisę tirdamas vidiniu kanalu gautą informaciją apie pažeidimą priimti su tyrimo atlikimu susijusius sprendimus, kurie yra privalomi visiems įstaigos darbuotojams ir padaliniams;

renka ir kaupia nuasmenintus statistinius duomenis apie gautų pranešimų skaičių ir jų nagrinėjimo rezultatus.

Vidinės administracinės procedūros

Valstybinės archyvų sistemos įstaigose gautos informacijos apie pažeidimus pateikimo, priėmimo, vertinimo ir sprendimų priėmimo procedūras reglamentuoja

Informacijos pagal Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymą teikimo Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyboje ir valstybės archyvuose tvarkos aprašas,

patvirtintas Lietuvos vyriausiojo archyvaro 2022 m. birželio 16 d. įsakymu Nr. VE-29.

Konfidencialumo užtikrinimas

Įstaigoje turi būti įgyvendintos priemonės, užtikrinančios, kad prieigą prie įstaigos vidiniu pranešimų apie pažeidimus kanalu gautos ir įstaigoje saugomos informacijos turėtų tik asmenys, paskirti administruoti įstaigos vidinį pranešimų apie pažeidimus kanalą, o pranešėjo duomenys, leidžiantys nustatyti jo tapatybę, būtų teikiami tik asmenims, nagrinėjantiems informaciją apie pažeidimą ir atliekantiems tyrimą.

Reikalavimas užtikrinti konfidencialumą netaikomas, kai to raštu prašo asmuo, pateikiantis arba pateikęs informaciją apie pažeidimą, arba kai asmuo pateikia žinomai melagingą informaciją.

Vidiniu kanalu gautos informacijos tyrimas

- Gavęs pranešimą kompetentingas subjektas nustato, ar asmuo pageidauja gauti pranešėjo statusą (statuso suteikimo klausimas sprendžiamas tik Generalinėje prokuratūroje).
- Jeigu informacija patenka į įstaigos kompetencijos sritį, pradedamas tyrimas, o pranešėjo statuso klausimas sprendžiamas atskirai. Jeigu nepatenka, -- informacija perduodama tirti Generalinei prokuratūrai.
- Įstaiga ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo informacijos apie pažeidimą gavimo praneša asmeniui apie jo pateiktos informacijos nagrinėjimo eigą arba atsisakymą šią informaciją nagrinėti.
- Kompetentingas subjektas, baigęs nagrinėti informaciją apie pažeidimą, ne vėliau kaip per dvi darbo dienas raštu informuoja informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį apie priimtą sprendimą, nagrinėjimo rezultatus ir veiksmus, kurių buvo imtasi ar planuojama imtis, nurodo priimto sprendimo apskundimo tvarką.
- Nustačius pažeidimo padarymo faktą, kompetentingas subjektas informuoja informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį apie pažeidimą padariusiems asmenims taikytą atsakomybę.

Pranešėjų apsauga | Lietuvos vyri x +

archyvai.lrv.lt/lt/praneseju-apsauga

@vilys APKLAUSA DĖL INF... DBSIS

Mano vyriausybė

Ministrė Pirmininkė Vyriausybės kanceliarija Ministerijos Įstaigos E. pilietis Neįgaliesiems EN

Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyba

Pranešėjų apsauga

Titulinis ▶ Pranešėjų apsauga Spausdinti

Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymas (toliau – Įstatymas) įtvirtina asmenų, pateikusių informaciją apie pažeidimą įstaigoje, su kuria juos sieja ar siejo tarnybos ar darbo santykiai arba sutartiniai santykiai, apsaugos mechanizmą. Įstatymas taip pat nustato apie pažeidimus įstaigose pranešusių asmenų teises ir pareigas, jų teisinės apsaugos pagrindus ir formas, taip pat šių asmenų apsaugos, skatinimo ir pagalbos jiems priemonės, siekiant sudaryti tinkamas galimybes pranešti apie teisės pažeidimus, keliančius grėsmę viešajam interesui arba jį pažeidžiančius, užtikrinti tokių pažeidimų prevenciją ir atskleidimą.

Informaciją apie pažeidimą Lietuvos vyriausiojo archyvaro tarnyboje ar tarnybai pavaldžioje įstaigoje – valstybės archyve (toliau apibendrintai vadinama valstybinės archyvų sistemos įstaiga) gali pateikti asmuo, kurį su valstybinės archyvų sistemos įstaiga sieja ar siejo tarnybos ar darbo santykiai arba sutartiniai santykiai (konsultavimo, rangos, stažuotės, praktikos, savanorystės ir pan.) ir kuris teikia informaciją apie pažeidimą šioje įstaigoje.

Pažeidimas – valstybinės archyvų sistemos įstaigoje galbūt rengiama, daroma ar padaryta nusikalstama veika, administracinis nusižengimas, tarnybinis nusižengimas ar darbo pareigų pažeidimas, taip pat šiurkštus privalomų profesinės etikos normų pažeidimas ar kitas grėsmę viešajam interesui keliantis arba jį pažeidžiantis teisės pažeidimas, apie kuriuos asmuo, teikiantis informaciją apie pažeidimą, sužino iš savo turimų ar turėtų tarnybos, darbo arba sutartinių santykių su valstybinės archyvų sistemos įstaiga.

Pagal Įstatymą informacija apie pažeidimus teikiama dėl: